

BILAGSDEL TIL

UNDERSØGELSE OM
UØNSKEDE GRAVIDITETER
OG VALG AF ABORT BLANDT
KVINDER UNDER 25 ÅR

2010

**Bilagsdel: Undersøgelse om uønskede graviditeter og valg af abort blandt kvinder under 25 år
- udarbejdet for Sundhedsstyrelsen af professor Lisbeth B. Knudsen, Aalborg Universitet**

© Sundhedsstyrelsen, 2010

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S.

URL: <http://www.sst.dk>

Emneord: unge, prævention, graviditet, abort

Sprog: Dansk

Kategori: Faglig rådgivning

Version: 1,0

Versionsdato: 01.11.2010

Format: pdf

Udgivet af Sundhedsstyrelsen, november 2010

Elektronisk ISBN: 978-87-7104-135-4

Bilagsfortegnelse

Bilag 1: Spørgeskema: Undersøgelse om uønskede graviditeter og valg af abort blandt kvinder under 25 år

Bilag 2: Oversigt over provokerede aborter på sygehuse i undersøgelsesperioden og returnerede skemaer

Bilag 3: Om opdelingen i grupper

Bilag 1

Undersøgelse om uønskede graviditeter og valg af abort blandt kvinder under 25 år

Udfyldes af sundhedspersonalet

Er spørgeskemaet blevet udleveret:

¹ Ja

² Nej, hvorfor ikke: _____

Marts 2009

PATIENTINFORMATION VEDRØRENDE:

Undersøgelse om uønskede graviditeter og valg af abort blandt kvinder under 25 år.

Forskellige ting kan have en betydning for, om en graviditet ender med en fødsel eller med en abort.

Sundhedsstyrelsen vil gerne undersøge, hvorfor unge kvinder bliver uønsket gravide og vælger abort, og beder dig derfor udfylde dette spørgeskema. Spørgsmålene handler især om din baggrund, dine familieforhold, din viden om og erfaring med prævention (p-piller, kondom mm).

Et af formålene med undersøgelsen er at undersøge, om der er behov for en forbedret oplysning om præventionsmidler og mulighederne for at undgå en uønsket graviditet.

Det betyder meget for kvaliteten af undersøgelsens resultater, at alle udfylder skemaet. Alle oplysningerne vil blive behandlet fortroligt, og det vil ikke være muligt at identificere enkeltpersoner.

Har du nogle spørgsmål til undersøgelsen, er du velkommen til at kontakte:

Overlæge Charlotte Wilken-Jensen, Roskilde Sygehus, 26 22 38 59,
cw@regionsjaelland.dk

eller

Professor Lisbeth B. Knudsen, Aalborg Universitet, 99 40 72 96,,
lbk@socsci.aau.dk.

Med venlig hilsen

Jeg bekræfter hermed, at jeg har modtaget information om undersøgelsen både mundtligt og skriftligt, og at jeg indvilger i at deltage.

Jeg er informeret om, at det er frivilligt at deltage, og at jeg kan lade være med at aflevere skemaet, uden at dette vil påvirke den nuværende eller fremtidige behandling af mig.

Dato: _____ Underskrift _____

Navn og Cpr-nummer
(påsat label)

Undertegnede bekræfter hermed, at den mundtlige information har fundet sted, og at den skriftlige information er udleveret til kvinden.

Dato: _____

Navn (blokbogstaver) _____

Underskrift _____

Afdelingsstempel:

Først vil vi gerne vide noget om dig og din baggrund

1. Hvor gammel er du? (Skriv antal år) _____ år
2. Hvor er du født?
 - ¹ I Danmark => gå til spørgsmål 4
 - ² Uden for Danmark, skriv hvilket land: _____
3. Hvornår er du kommet til Danmark? skriv årstal): _____
4. I hvilket land er din mor født: _____
5. I hvilket land er din far født: _____
6. Bor din mor og far i Danmark? (Sæt kun ét kryds)
 - ¹ Ja, min mor
 - ² Ja min far
 - ³ Ja, begge
 - ⁴ Nej ingen af dem
 - ⁵ Andet (hvis du fx ikke ved det på grund af manglende kontakt, eller hvis dine forældre er døde)
7. Hvad er din mors højeste afsluttede eksamen? (Sæt kun ét kryds)
 - ¹ Folkeskolens afgangsprøve efter 9-10.klasse
 - ² Studentereksamen, HH, HF eller lignende
 - ³ Anden skoleeksamen
 - ⁴ Kort videregående uddannelse (1-2 år)
 - ⁵ Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)
 - ⁶ Lang videregående uddannelse (mindst 5 år)
 - ⁷ Min mor har ikke afsluttet en uddannelse i Danmark
 - ⁹ Ved ikke

8. Hvad er din fars højeste afsluttede eksamen? (Sæt kun ét kryds)

- 1 Folkeskolens afgangsprøve efter 9-10.klasse
- 2 Studentereksamen, HH, HF eller lignende
- 3 Anden skoleeksamen
- 4 Kort videregående uddannelse (1-2 år)
- 5 Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)
- 6 Lang videregående uddannelse (mindst 5 år)
- 7 Min far har ikke afsluttet en uddannelse i Danmark
- 9 Ved ikke

9. Hvem bor du sammen med?

- 1 Min kæreste
- 2 Min ægtefælle
- 3 Bor sammen med venner/deler lejlighed med en eller flere
- 4 Bor alene (eller kun sammen med børn)
- 5 Bor hjemme hos mine forældre (den ene eller begge)
- 6 Andet, skriv hvilket _____

10. Hvor mange levendefødte børn har du født? _____ børn

Hvis du ikke har født, skal du ikke besvare spørgsmålene 11-14, men gå frem til spørgsmål 15.

11. Hvor gammelt er dit ældste barn? _____

12. Hvor gammelt er dit yngste barn? _____

13. Hvor mange af dine børn bor hos dig? (Skriv antal) _____ børn

14. Hvor mange af dine børn er din faste partner far til? (med "fast partner" menes kæreste, samlever eller ægtefælle) (Skriv antal) _____ børn

- 88 Jeg har ikke nogen fast partner => ***gå til spm. 17***

15. Har din faste partner et eller flere børn med en anden partner?

- 1 Ja, skriv antal: _____ børn
- 88 Nej => ***gå til spm. 17***

16. Bor et eller flere af din faste partners børn fra et andet forhold hos jer?

- 1 Ja, (skriv antal): _____ bor hos os
- 2 Nej, ingen af hans børn fra et andet forhold bor hos os
- 88 Jeg bor ikke sammen med min faste partner

Nu kommer der nogle spørgsmål om dit arbejde, skolegang og uddannelse

17. Går du i skole eller er i gang med en uddannelse for tiden?

- 1 Ja, går i folkeskole
- 2 Ja, går på gymnasium, HH, HF
- 3 Ja, i gang med en lærlinge/elev- eller efg-uddannelse
- 4 Ja, i gang med en kort videregående uddannelse, under 3 år
- 5 Ja, i gang med en mellemlang videregående uddannelse (3 -4 år)
- 6 Ja, er i gang med en lang videregående uddannelse (mindst 5 år)
- 7 Ja, er i gang med en anden uddannelse,
skriv hvilken _____
- 8 Nej

18. Hvad er din højeste afsluttede eksamen? (Sæt kun ét kryds)

- 1 Folkeskolens afgangsprøve efter 9-10.klasse
- 2 Studentereksamen, HH, HF eller lignende
- 3 Anden skoleeksamen
- 4 Kort videregående uddannelse (1-2 år)
- 5 Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)
- 6 Lang videregående uddannelse (mindst 5 år)

19. Har du et arbejde for tiden?

- 1 Ja, fuldtids (mindst 37 timer pr. uge) => ***gå til spørgsmål 21***
- 2 Ja, deltids (under 37 timer pr. uge) => ***gå til spørgsmål 21***
- 3 Ja, i min fritid ved siden af studie/skole => ***gå til spørgsmål 21***
- 4 Nej

20. Er du (sæt kun ét kryds)

- 1 Arbejdsløs med dagpenge
- 2 Arbejdsløs med kontanthjælp
- 3 Førtidspensionist
- 4 Hjemmearbejdende husmor (modtager ikke kontanthjælp, dagpenge eller orlovsydelse)
- 5 På barselsorlov
- 6 På børnepasningsorlov
- 7 Studerende/går i skole
- 9 Andet, hvilket _____

De næste spørgsmål handler bl.a. om, hvor længe du har kendt din evt. faste partner og om jeres parforhold

(med 'fast partner' menes kæreste, samlever eller ægtefælle).

21. Hvor længe har du og din faste partner kendt hinanden (som kærester/par)?

Skriv antal _____ år _____ måneder

- 88 Jeg har ikke nogen fast partner => ***gå til spm. 25***

22. Hvordan vil du vurdere forholdet til din faste partner?

- 1 Godt
 2 Rimeligt
 3 Dårligt
 9 Ved ikke

23. Tror du, at du og din faste partner stadig er sammen som par om 2 år

- 1 Ja
 2 Nej
 9 Ved ikke

24. Er det din faste partner, du er gravid med?

- 1 Ja => ***gå til spørgsmål 26***
 2 Nej, med en tidligere fast partner/kæreste
 3 Nej, en anden

25. Hvis du ikke er gravid med din faste partner, hvor længe har du da kendt den partner, du er blevet gravid med?

- 1 Det var et tilfældigt møde
- 2 Mindre end 1 måned
- 3 Længere end 1 måned, men mindre end ½ år
- 4 Mellem ½ år og 1 år
- 5 Mere end 1 år, men mindre end 2 år
- 6 Mere end 2 år

Nu kommer nogle spørgsmål om denne og evt. tidligere graviditeter

26. Hvor langt henne er du i din graviditet?

(Skriv antal uger, regnet fra den første dag i din sidste menstruation): _____

27. Har du tidligere været gravid?

- 1 Ja, skriv antal gange (inkl. evt. fødsler): _____
- 2 Nej => ***gå til spørgsmål 30***

28. Har du tidligere fået foretaget en abort?

- 1 Ja, 1 gang
- 2 Ja, 2 gange
- 3 Ja, 3 gange eller flere
- 4 Nej => ***gå til spørgsmål 30***

29. Hvornår fik du sidst foretaget en abort (skriv årstal)? _____

De følgende spørgsmål drejer sig om prævention, holdninger til prævention, og hvor du har fået din viden fra

30. Har du modtaget seksualundervisning i folkeskolen? (Sæt gerne flere krydser)

- ¹ Ja, fra en lærer
- ² Ja, fra en sundhedsplejerske/skolelæge
- ³ Ja, fra Ung-til-Ung-underviser
- ⁴ Ja, fra en anden, skriv hvem _____
- ⁵ Nej

31. Har du modtaget seksualundervisning under en ungdomsuddannelse, fx i gymnasiet el. på HTX? (Sæt gerne flere krydser)

- ¹ Ja, fra en lærer
- ² Ja, fra Ung-til-Ung-underviser
- ³ Ja, fra en anden, skriv hvem _____
- ⁴ Nej

32. Har det givet dig en viden, du har kunnet bruge?

- ¹ Ja
- ² Nej
- ³ Ved ikke
- ⁸⁸ Har ikke modtaget nogen undervisning

33. Hvad synes du, der er brug for, for at undgå uønskede graviditeter og aborter blandt unge? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Mere oplysning
- 1/2 Lettere adgang til rådgivning
- 1/2 Bedre seksualundervisning i folkeskolen
- 1/2 Seksualundervisning i ungdomsuddannelserne
- 1/2 Billigere eller gratis prævention
- 1/2 Nemmere adgang til prævention, når man skal bruge det
- 1/2 Mere ansvar fra mænds side
- 1/2 Bedre økonomiske forhold for unge familier/mødre.
- 1/2 Andet

34. Har du talt med nogen inden for det sidste år, om hvordan man undgår at blive gravid? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Ja, min partner/partnere
- 1/2 Ja, min mor
- 1/2 Ja, min far
- 1/2 Ja, en eller flere søskende
- 1/2 Ja, anden fra familien
- 1/2 Ja, venner/veninder
- 1/2 Ja, en lærer
- 1/2 Ja, min egen læge
- 1/2 Ja, en anden læge
- 1/2 Ja, sundhedsplejerske
- 1/2 Ja, socialrådgiver
- 1/2 Ja, andre, hvem: _____
- 1/2 Nej, ingen

35. Synes du, at du mangler viden om prævention

- 1 Ja
- 2 Nej

36. Hvor henvender du dig normalt for at få prævention? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Min egen læge => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 En anden læge => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Præventionsklinik => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Apotek => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Sundhedsplejerske => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Andet sted => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Har aldrig selv skaffet prævention => ***gå til spørgsmål 38***
- 1/2 Har aldrig brugt prævention

37. Hvorfor har du aldrig brugt prævention? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Det er imod min religion/mit livssyn/mine forældres kultur at anvende prævention
- 1/2 Har haft eller er bange for bivirkninger
- 1/2 Bryder mig ikke om prævention, fordi det er besværligt
- 1/2 Det er pinligt at skulle købe prævention
- 1/2 Jeg har ikke råd til det
- 1/2 Andet

38. Er det generelt dig eller din partner, der tager ansvar for, om du/I bruger prævention?

- 1 Det er overvejende mit ansvar
- 2 Det er overvejende min partners ansvar
- 3 Det er et fælles ansvar

Nu vil vi gerne stille dig et par spørgsmål omkring dine erfaringer med prævention

(Hvis du aldrig har brugt prævention, skal du gå frem til spørgsmål 50.)

39. Har du nogensinde brugt p-piller/minipiller?

- ¹ Ja, men er holdt op, brugte dem sidst (skriv årstal): _____
- ² Ja, bruger dem stadigvæk => ***gå til spørgsmål 41***
- ³ Nej => ***gå til spørgsmål 41***

40. Hvorfor holdt du op med at bruge p-piller/minipiller? (Sæt gerne flere krydser)

- ¹ Jeg ønskede at blive gravid
- ² Jeg blev gravid, mens jeg tog p-piller/minipiller
- ³ Jeg skiftede til anden metode, hvilken: _____
- ⁴ Jeg havde bivirkninger
- ⁵ Jeg var bange for bivirkninger
- ⁶ Fordi jeg ikke havde råd
- ⁷ Fordi det var for besværligt at tage dem hver dag
- ⁸ Ophør af kæresteforhold
- ¹⁰ Andet

41. Har du nogensinde brugt P-ring/P-plaster/P-stav?

- ¹ Ja, men er holdt op, brugte det sidst (skriv årstal): _____
- ² Ja, det gør jeg stadigvæk => ***gå til spørgsmål 43***
- ³ Nej => ***gå til spørgsmål 43***

42. Hvorfor holdt du op med at bruge P-ring/P-plaster/P-stav? (Sæt gerne flere krydser)

- 1 Jeg ønskede at blive gravid
- 2 Jeg blev gravid, mens jeg brugte P-ring/P-plaster/P-stav
- 3 Jeg skiftede til anden metode, hvilken: _____
- 4 Jeg havde bivirkninger
- 5 Jeg var bange for bivirkninger
- 6 Fordi jeg ikke havde råd
- 7 Ophør af kæresteforhold
- 10 Andet

43. Har du nogensinde brugt spiral?

- 1 Ja, men er holdt op, brugte sidst spiral i (skriv årstal): _____
- 2 Ja, bruger stadigvæk spiral => ***gå til spørgsmål 45***
- 3 Nej, => ***gå til spørgsmål 45***

44. Hvorfor holdt du op med at bruge spiral?

- 1 Jeg ønskede at blive gravid
- 2 Jeg blev gravid, selvom jeg brugte spiral
- 3 Jeg skiftede til anden metode, hvilken: _____
- 4 Jeg var bange for bivirkninger
- 5 Jeg havde bivirkninger
- 6 Fordi jeg ikke havde råd
- 7 Ophør af kæresteforhold
- 10 Andet

45. Har du og din faste partner nogensinde brugt kondom?

- ¹ Ja, hvornår brugte I sidst kondom (skriv årstal): _____
- ² Nej **=> gå til spørgsmål 47**

46. Hvorfor holdt du/I op med at bruge kondom?

- ¹ Fordi jeg/vi ønskede at blive gravide
- ² Fordi jeg blev gravid, selvom vi brugte kondom
- ³ Fordi jeg skiftede til anden metode, hvilken: _____
- ⁴ Fordi kondom ødelægger fornøjelsen ved at dyrke sex
- ⁵ Fordi det er besværligt at bruge kondom
- ⁶ Fordi min partner ikke bryder sig om det
- ⁷ Pga min partners problemer med at få rejsning
- ⁸ Pga allergisk reaktion
- ⁹ Fordi vi ikke havde råd
- ¹⁰ Andet

47. Hvilken type prævention har du sidst anvendt?

- ¹ P-piller/minipiller
- ² P-ring//P-plaster/P-stav
- ³ Spiral
- ⁴ Kondom
- ⁵ Pessar
- ⁶ Andet: _____

48. Hvornår anvendte du prævention sidst? _____ måned _____ år

De følgende spørgsmål drejer sig om graviditetsplanlægning og præventionsanvendelse i forbindelse med den aktuelle graviditet og om din kontakt til sundhedsvæsenet

49. Planlagde du/I at blive gravide i forbindelse med aktuelle graviditet?

- ¹ Ja, jeg/vi planlagde graviditeten => ***gå til spørgsmål 53***
- ² Nej, jeg/vi planlagde ikke graviditeten

50. Brugte du/I nogen form for prævention ved det samleje, hvor du mener, du blev gravid?

- ¹ Ja
- ² Nej => ***gå til spørgsmål 52***

51. Hvilken prævention anvendte du/I ved det samleje, hvor du mener, du blev gravid?

- ¹ P-piller, men havde glemt at tage to eller flere piller
- ² P-piller, men havde glemt at tage en pille
- ³ P-piller, uden forglemmelse
- ⁴ P-ring/P-plaster/P-stav
- ⁵ Spiral
- ⁶ Kondom, uden problemer
- ⁷ Kondom, men det gled af/gik i stykker under samlejet
- ⁸ Pessar
- ⁹ Andet: _____

Herefter kan du gå til spm. 53

52. Hvad var de vigtigste grunde til at du/I ikke anvendte prævention ved det samleje, hvor du mener du blev gravid? (Sæt gerne flere krydser)

- 1 Mente ikke, at jeg kunne blive gravid
- 2 Glemte at bruge prævention/ tænkte ikke over det
- 3 Tog chancen
- 4 Jeg/vi var fulde/skæve/påvirkede af stoffer
- 5 Troede, at han brugte kondom
- 6 Havde ikke noget
- 7 Han ville ikke bruge noget
- 8 Det var irriterende
- 9 Er modstander af/bryder mig ikke om at bruge prævention
- 10 Stolede på afbrudt samleje
- 11 Stolede på sikre perioder
- 12 Det var for dyrt
- 13 Var ved at skulle skifte til andet præventionsmiddel
- 14 Kender ingen passende præventionsform
- 15 Andet, skriv _____

53. Har du anvendt nødprævention / fortrydelsespille i forbindelse med den aktuelle graviditet?

- 1 Ja
- 2 Nej

=> ***gå til spørgsmål 56***

54. Hvor fik du pillen fra?

- 1 Apotek
- 2 Præventionsklinik
- 3 Hospital/skadestue
- 4 Veninder/venner
- 5 Partner
- 6 Andet sted

55. Hvornår tog du pillen?

- 1 1-24 timer efter samlejet
- 2 25-48 timer efter samlejet
- 3 49-72 timer efter samlejet
- 4 Mere end 72 timer efter samlejet

De næste spørgsmål handler om tanker og overvejelser, du har gjort dig, i forbindelse med beslutningen om at få foretaget en provokeret abort

56. Da du blev klar over, at du var gravid, besluttede du så med det samme, at du ville have en abort, eller var du i tvivl?

- 1 Besluttede mig med det samme
- 2 Var i tvivl
- 3 Andet, fx hvis du har besluttet dig efter fosterdiagnostik

57. Hvem snakkede du først med, da du skulle træffe beslutningen om at få en provokeret abort?

- 1 Min partner
- 2 Min mor
- 3 Min far
- 4 En søster eller bror
- 5 En ven/veninde
- 6 Min læge
- 7 En socialrådgiver
- 8 Ingen
- 9 Andre, hvem: _____

58. Har du modtaget en støttesamtale i forbindelse med den aktuelle graviditet?
(En støttesamtale er en samtale, hvor gravide, der er i tvivl om gennemførelse af graviditet eller provokeret abort, rådgives om personlige, sociale og økonomiske forhold)

- 1 Nej **=> gå til spørgsmål 60**
- 2 Ja

Hvis Ja, skriv hvor og af hvem _____

59. Har støttesamtalen påvirket din beslutning om provokeret abort?

- 1 Ja
- 2 Nej

60. Ved dine forældre, at du får en provokeret abort? (Sæt kun ét kryds)

- 1/2 Ja, min mor
- 1/2 Ja, min far
- 1/2 Ja, dem begge
- 1/2 Nej, ingen af dem
- 1/2 Andet (fx. hvis dine forældre er døde, eller du ikke har kontakt med dem).

61. Synes du, at dine omgivelser har støttet dig i din beslutning? (Sæt gerne flere krydser)?

- 1/2 Ja, min partner
- 1/2 Ja, min mor
- 1/2 Ja, min far
- 1/2 Ja, en eller flere søskende
- 1/2 Ja, venner/veninder
- 1/2 Ja, min læge
- 1/2 Ja, socialrådgiver
- 1/2 Ja, andre
- 1/2 Nej

62. Synes du, at dine omgivelser lagde pres på dig, for at du skulle få en abort? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Ja, min partner
- 1/2 Ja, min mor
- 1/2 Ja, min far
- 1/2 Ja, en eller flere søskende
- 1/2 Ja, venner/veninder
- 1/2 Ja, min læge
- 1/2 Ja, socialrådgiver
- 1/2 Ja, andre
- 1/2 Nej

63. Synes du, at dine omgivelser lagde pres på dig, for at du skulle gennemføre graviditeten? (Sæt gerne flere krydser)

- 1/2 Ja, min partner
- 1/2 Ja, min mor
- 1/2 Ja, min far
- 1/2 Ja, søskende
- 1/2 Ja, venner/veninder
- 1/2 Ja, min læge
- 1/2 Ja, socialrådgiver
- 1/2 Ja, andre
- 1/2 Nej

64. Hvad er dine vigtigste begrundelser for at få provokeret abort? (Sæt højst 3 krydser)

- 1/2 Er for ung/ikke parat til at få barn lige nu
- 1/2 Har ingen fast partner
- 1/2 Er i et ustabil parforhold
- 1/2 Min faste partner ønsker ikke at få barn lige nu
- 1/2 Jeg er blevet gravid med en anden end min faste partner
- 1/2 Min sociale situation er for ustabil til at få barn lige nu
- 1/2 Det er svært at forene barn og erhvervsarbejde lige nu
- 1/2 Det er svært at forene barn med min uddannelse lige nu
- 1/2 Min økonomiske situation er for ustabil til at få barn lige nu
- 1/2 Mine forældre ønsker det/rådede mig til det
- 1/2 Ønsker større afstand mellem mine børn
- 1/2 Jeg har det antal børn jeg vil have

- 1/2 Resultat fra fostervandsundersøgelse/moderkagebiopsi
- 1/2 Har ikke helbred til at få barn lige nu
- 1/2 Angst for at føde
- 1/2 Jeg blev gravid i forbindelse med seksuelt overgreb
- 1/2 Andet: _____

65. Var beslutningen om at få en provokeret abort overvejende din, din partners eller en fælles beslutning?

- 1 Overvejende min egen beslutning
- 2 Overvejende min partners beslutning
- 3 En fælles beslutning

Du er nu nået til vejs ende.
Mange tak for din tid og din hjælp.

Bilag 2

Oversigt over provokerede aborter på sygehuse i undersøgelsesperioden og returnerede skemaer

Tabel 2. Deltagende sygehuse og antal besvarede skemaer

	Antal returnerede skemaer	Spørgeskemaet besvaret?		Pct. besvarede af returnerede skemaer	Antal provokerede aborter i alt i perioden (1)
		Ja	Nej		
Sygehus Hvidovre	90	78	12	86,7	330
Frederiksberg, Gentofte	214	190	24	88,8	443
Glostrup	88	78	10	88,6	166
Herlev	100	89	11	89,0	191
Region Sjælland ialt					655
<i>Roskilde</i>	108	100	8	92,6	
<i>Holbæk</i>	59	54	5	91,5	
<i>Næstved</i>	90	82	8	91,1	
Sønderborg	27	26	1	96,3	64
Esbjerg	61	52	9	85,2	118
Horsens	27	26	1	96,3	91
Kolding	111	100	11	90,1	147
Herning	43	43	0	100,0	122
Silkeborg	28	25	3	89,3	65
Skejby	80	75	5	93,8	274
Viborg	27	21	6	77,8	89
Aalborg	174	130	44	74,7	217
Vendsyssel	48	47	1	97,9	88
Total	1375	1216	159	88,4	3060

Note 1: Antallet af provokerede aborter stammer fra Sundhedsstyrelsens opgørelse af abortindgreb i undersøgelsesperioden på de pågældende sygehuse på kvinder i aldersgruppen 15-24 år.

Bilag 3 Om opdelingen i grupper

Et af formålene med undersøgelsen har været at undersøge, om det er muligt at identificere særlige målgrupper for forebyggelse af uønskede graviditeter. Der er derfor gennemført en opdeling af kvinderne i tre grupper på baggrund af deres præventionsvaner og -holdninger. Dannelsen af grupperne præsenteres i dette bilag. Opdelingen er foretaget ved hjælp af en såkaldt klyngeanalyse, hvori der er taget udgangspunkt i kvindernes svar på en række udvalgte spørgsmål om prævention¹.

Dannelse af grupperne

Til klyngeanalysen er udvalgt en række variable, som på hver deres måde afdækker kvindernes forhold til prævention. Det drejer sig om følgende spørgsmål i spørgeskemaet:

- Mangler du selv viden om prævention (spm. 35)
- Hvem af parterne, der tager ansvar for prævention (spm. 38)
- Brugt P-pille eller minipiller (spm. 39)
- Om der er anvendt prævention ved sidste samleje (spm. 50)
- Hvilken prævention, de anvendte sidst (spm. 51)
- Brugt P-ring, P-plaster, P-stav (spm. 42)
- Kondom (spm. 46)

Gruppedannelsen er foregået af to omgange, idet der først dannes foreløbige klynger, hvorefter disse lægges sammen til større klynger igennem en såkaldt hierarkisk klyngedannelse (Norušis 2010: 381). Gennem denne proces dannes tre grupper, hvis størrelse ses i tabel B3.1.

Tabel B3.1. Antal kvinder i hver af de tre grupper

Klynge	Antal kvinder	% af kombinerede	% af total
1	310	29,9	25,5
2	444	42,9	36,5
3	282	27,2	23,2
Kombineret	1.036	100	85,2
Ekskluderede besvarelser	180		14,8
Total	1.216		

¹ I denne del af teksten vil betegnelserne 'klynge' og 'gruppe' blive anvendt synonymt om de tre dannede grupper.

Der er, som det ses i tabellen, i denne proces ekskluderet 180 kvinder, som af forskellige årsager ikke har svaret på samtlige de udvalgte spørgsmål. Denne ekskludering vurderes ikke som problematisk, eftersom hver enkelt klynge fortsat har en udmærket størrelse til anvendelse i den videre analyse, idet hver enkelt klynge mindst bør udgøre omkring 10 % af stikprøven (Jensen & Knudsen 2009: 248). Der er endvidere acceptable forskelle i størrelsen af klyngerne.

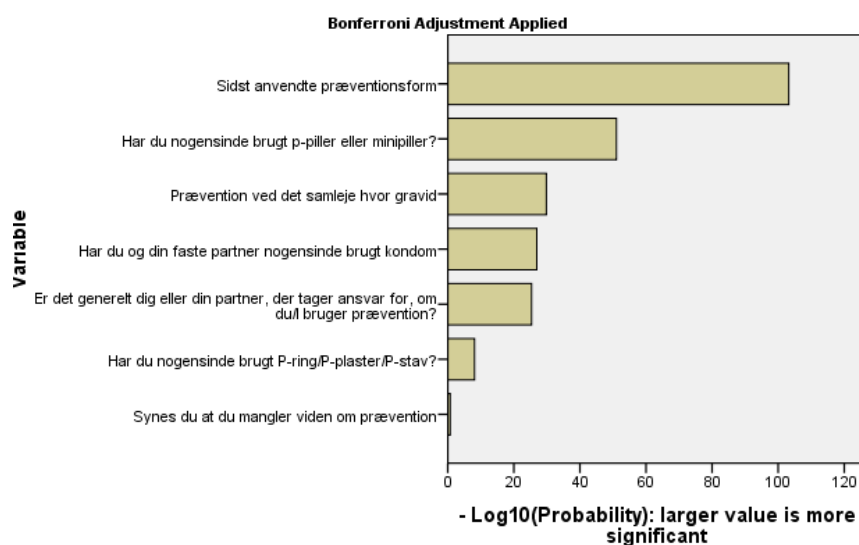
Undersøgelse af gruppernes validitet

For at vurdere gruppedannelsen, undersøges først hver af de udvalgte variables betydning for dannelsen af de tre specifikke grupper, og derefter hvordan de tre adskiller sig fra hinanden.

Betydningen af hver enkelt variabel

Når man vurderer de enkelte variables betydning, ser man på, om fordelingen på den udvalgte variabel i én gruppe er signifikant forskellig fra den samlede fordeling og derfor har signifikant betydning for adskillelsen af gruppen fra de øvrige grupper (Norusis 2010: 385).

Figur B3.1. Sammensætningen af svar i Gruppe 1

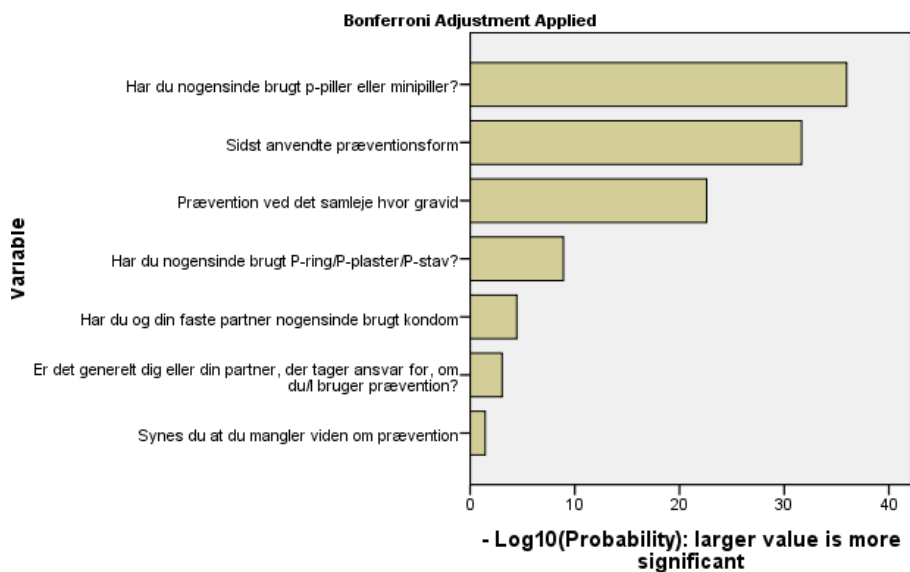

I gruppe 1, som er illustreret i figur B3.1, spiller samtlige af de udvalgte variable en signifikant rolle i forhold til at adskille denne klynge fra de øvrige. Specielt ser 'sidst anvendte præventionsform' ud til at spille en større rolle end de øvrige variable. Men også variabelen, der måler om respondenterne nogensinde har anvendt p-piller/minipiller eller nogensinde har anvendt kondom samt 'præventionsform ved det samleje, hvor de er blevet gravide' er tilsyneladende vigtige variable.

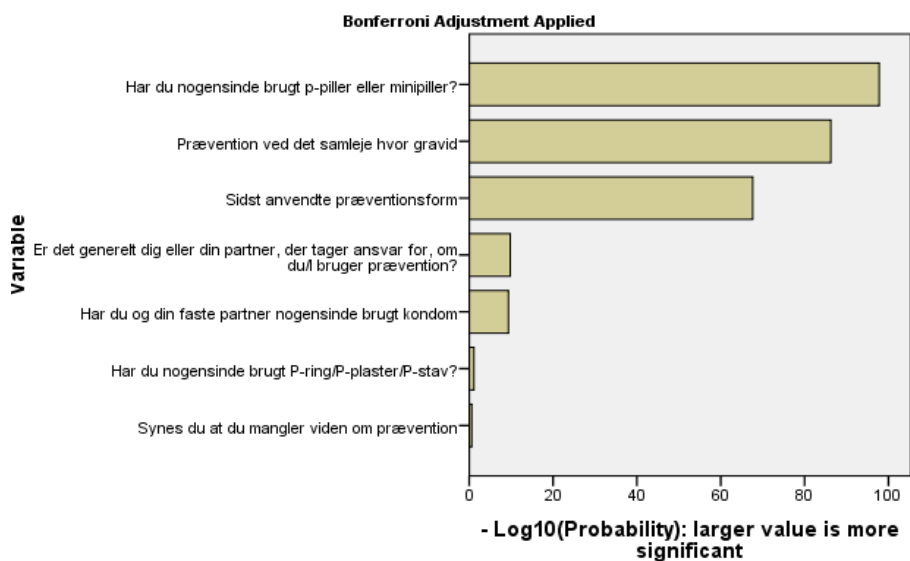
I efterfølgende figur B3.2 vises en tilsvarende fordeling af vigtigheden af variable for henholdsvis gruppe 2 og 3. Det er stort set de samme variable, der adskiller disse to grupper fra hinanden og fra gruppe 1, dog med nogen variation i hvilke variable, der er mest signifikante for klyngernes adskillelse.

Figur B3.2. Sammensætningen af svar i *Gruppe 2* og *Gruppe 3*

Gruppe 2

Gruppe 3

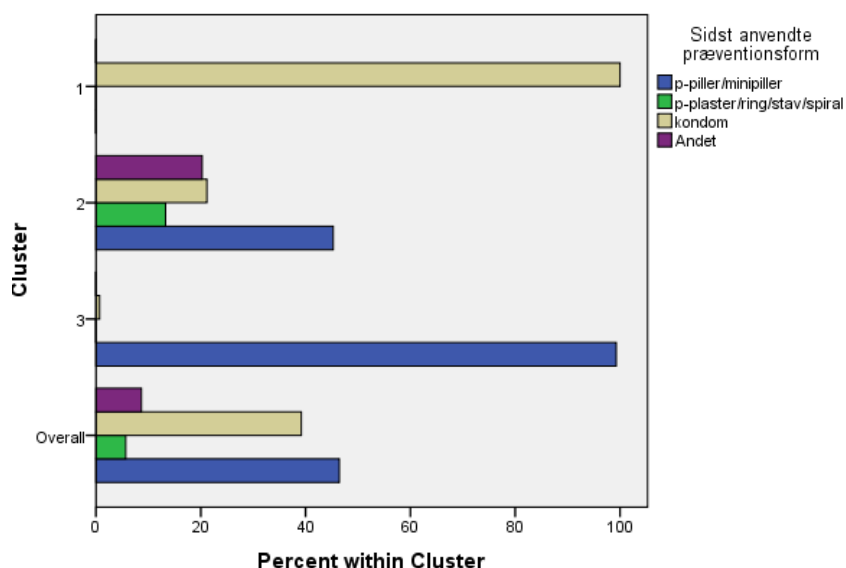
Opsummerende kan det siges, at det primært er kvindernes svar på 'sidst anvendte præventionsform' samt den 'prævention, der er anvendt ved det samleje, hvor de mener, de er blevet gravide', der adskiller alle tre klynger fra hinanden. Oplysningen om den sidst anvendte præventionsform synes at have den største betydning i alle klynger i deres adskillelse fra de *øvrige* klynger.

For at vurdere betydningen af de *øvrige* variable, er fordelingen internt i grupperne også analyseret.

Kvinderne i *gruppe 1* har alle angivet, at kondom var deres sidst anvendte præventionsmiddel, mens kvinderne i *gruppe 3* alle har angivet p-piller/minipiller. Det er en naturlig følge heraf, at andelen i gruppe 1, der har anvendt kondom, og andelen i gruppe 3, der har anvendt p-piller/minipiller er større end andelen i hele populationen. Når man tager svarfordelingen på dette spørgsmål i betragtning, er det ikke overraskende, at gruppe 1 og 3 udgør to adskilte grupper.

I *gruppe 2* er andelen af kvinderne, der sidst har anvendt kondom mindre end i den samlede population, mens andelen, der har anvendt p-piller/minipiller, er nogenlunde af samme størrelse som i den samlede population. Andelen, der har anvendt p-ring/p-plaster/p-stav eller andre præventionsmidler, er til gengæld en anelse større end i den samlede population. I gruppe 2 ser der altså ud til at være en svag overvægt af kvinder, der har anvendt p-ring/plaster/stav eller andre præventionsformer både i forhold til de øvrige grupper og i forhold til den samlede population.

Figur B3.3. Fordelingen på sidst anvendte præventionsform internt i grupperne

Dernæst foretages en tilsvarende vurdering af oplysningen om kvindernes prævention ved det samleje, hvor de mener, de blev gravide. Der viser sig en markant forskel mellem de tre grupper: I forhold til den samlede population er der specielt i gruppe 2 en overvægt af kvinder, der ikke har anvendt prævention ved dette samleje, mens der i gruppe 3 modsat ser ud til at være en mindre andel end i den samlede population.

Der er specielt i gruppe 3 en større andel kvinder, der har svaret, at de har brugt p-pille, men havde glemt at tage en eller flere. De har ment, at de har været beskyttet med brug af p-piller ved det samleje, hvor de er blevet gravide, men det er alligevel ikke lykkedes at undgå graviditet. Måske har kvinden glemt, at hun ikke har taget p-pillerne konsekvent, eller andre faktorer f.eks. opkastning eller diarré, kan have været med til at forringe effekten af p-pillen, samtidig med at respondenterne har oplevet en form for falsk tryghed. I gruppe 1 er andelen af kvinder, der ikke har anvendt prævention, nogenlunde svarende til andelen i den samlede population.

I *gruppe 1* er andelen, der har anvendt kondom større end i den samlede population og i de øvrige grupper. Kvinderne i denne gruppe har typisk aldrig anvendt p-ring/plaster/stav, og en større andel har heller aldrig anvendt p-piller. Det tyder på, at kondomet for denne gruppe er den primære præventionsform, ligesom det også har været den senest anvendte.

I *gruppe 2* er andelen, der har anvendt p-ring/plaster/stav, større end i den samlede population og i de øvrige grupper. I forhold til den samlede population er gruppen yderligere karakteriseret ved en større andel kvinder, der tidligere har anvendt p-piller/minipiller, men som er holdt op, mens andelen, der har anvendt kondom ikke adskiller sig fra populationen.

Det tyder på, at p-ring/plaster/stav i denne klynge vælges som et alternativ til p-piller/minipiller. Ikke overraskende er andelen, der har anvendt p-piller/minipiller større i gruppe 3 end i den samlede population og de øvrige grupper. I denne gruppe har en mindre andel anvendt enten p-ring/plaster/stav eller kondom.

Også spørgsmålet om, hvem der normalt tager ansvar for prævention (spm. 38) viser sig betydningsfuldt. I gruppe 1 har kvinderne primært angivet, at brugen af prævention normalt er et fælles ansvar, mens det modsat er karakteristisk for kvinderne i gruppe 3, at de overvejende opfatter brugen af prævention som deres eget ansvar.

Med andre ord opfatter kvinderne typisk brugen af kondom som et fælles ansvar, mens anvendelsen af p-piller af kvinderne selv opfattes som deres eget ansvar.

Ser man på kvinderne viden om prævention, er der ikke den store forskel på svarene i de tre grupper og det svarer derfor til fordelingen i den samlede population. Som det erindres, var denne variabel også kun mindre signifikant for adskillelsen af gruppe 2, og vurderes ikke som central for klyngernes adskillelse generelt.

Karakteristika ved kvinderne i de tre grupper

I tabel B3.2 gives en opsummering af de karakteristika, der adskiller de enkelte grupper fra hinanden. Tabellen skal læses som en illustration af, hvad der kendetegner den enkelte gruppe set i forhold til de andre og i forhold til i den samlede population.

Ud fra ovenstående analyse virker det rimeligt at inddele datamaterialet i tre grupper, som adskiller sig fra hinanden ved kvindernes forhold til prævention. Den væsentligste faktor for gruppedannelsen er kvindernes valg af præventionsform generelt og ved det samlede, hvor de mener, de er blevet gravide.

Tabel B3.2. Karakteristika ved kvinderne i de tre grupper

Gruppe	Karakteristika
1 "Kondomgruppen"	<ul style="list-style-type: none"> • Kondom som sidst anvendte præventionsform • Har anvendt kondom uden problemer, eller kondom som gled af/gik i stykker ved det samleje hvor de er blevet gravide • Har typisk ikke tidligere anvendt hverken p-piller/minipiller eller p-ring/plaster/stav • Opfatter anvendelsen af prævention som et fælles ansvar
2 "Anden el. ingen prævention"	<ul style="list-style-type: none"> • Adskiller sig ved en større andel end i de øvrige klynger, der har anvendt p-ring/plaster/stav/spiral eller anden præventionsform som sidst anvendte præventionsform. En større andel end i de øvrige klynger har anvendt disse præventionsformer ved det samleje, hvor de er blevet gravide • Typisk har kvinderne i klynge 2 dog ikke anvendt prævention • Har typisk tidligere anvendt minipiller/p-piller, men er holdt op • En mindre del har anvendt kondom
3 "P-pille gruppen"	<ul style="list-style-type: none"> • P-piller/minipiller som sidst anvendte præventionsform • Har anvendt p-piller uden forglemmelse eller p-piller med forglemmelse af en eller flere piller ved det samleje, hvor hun er blevet gravid • En større andel mener, at de har anvendt prævention ved det samleje, hvor de er blevet gravide • En mindre andel har anvendt p-ring/plaster/stav • En mindre del har anvendt kondom • Opfatter anvendelsen af prævention som eget ansvar

Socio-demografisk karakteristik af de tre grupper

For at undersøge, om kvinderne i de tre grupper adskiller sig fra hinanden ved at leve under forskellige socio-demografiske forhold, ses i det følgende nærmere på deres alder, familieforhold, herunder, om de har børn i forvejen, om de er født i Danmark, samt deres beskæftigelse og deres højeste afsluttede eksamen.

De tre grupper adskiller sig tydeligt fra hinanden mht. kvindernes alder, hvilket indikerer en sammenhæng mellem respondenternes alder og deres forhold til prævention, som det er karakteriseret i de tre grupper.

Tabel B3.3. Aldersfordeling i de tre grupper (antal kvinder i parentes)

	Kvindens alder			Total
	15-18 år	19-21 år	22-24 år	
Gruppe 1	39,0 (117)	31,3 (94)	29,7 (89)	100 (300)
Gruppe 2	26,4 (114)	42,1 (182)	31,5 (136)	100 (432)
Gruppe 3	18,8 (53)	44,3 (125)	36,9 (104)	100 (282)

Gruppe 1 har den yngste aldersprofil, idet den største del udgøres af kvinder, i alderen 15-21 år, mens gruppe 3 har den ældste aldersprofil. Der er tale om en signifikant sammenhæng mellem kvindernes alder og deres gruppetilhørsforhold.

Mht. om kvinderne har en fast partner, er der hhv. 73,5 %, 74,6 % og 83,0 % af kvinderne i grupperne 1, 2 og 3, der har svaret ja til det spørgsmål. Den største andel af kvinder med fast partner ses i gruppe 3, og den mindste andel i gruppe 1. Også her er der tale om en signifikant forskel mellem grupperne.

For at tage hensyn til den forskellige aldersfordeling i grupperne, gennemføres denne analyse af om kvinden har en fast partner for hver aldersgruppe og det viser sig da, at der kun er en signifikant forskel mellem de tre grupper blandt de 22-24-årige kvinder. Så netop i denne aldersgruppe ser det at have en fast partner ud til at have væsentlig betydning for kvindernes forhold til prævention.

Andelen, der ikke har født børn, er større i gruppe 1 end i de to andre grupper, men når der, som oven for, ses på hver aldersgruppe forbliver den observerede sammenhæng kun signifikant i aldersgruppen 20-24 år.

Der er mellem de tre grupper ingen synderlig forskel på, hvor kvinderne er født, og heller ingen signifikant sammenhæng mellem om kvinderne er født i Danmark og deres forhold til prævention, et forhold, der formentlig også hænger noget sammen med at kvinder født uden for Danmark kun udgør mellem 4 og 8 % i grupperne.

Det at være beskæftiget betragtes her på linje med uddannelse som en faktor, der betyder, at kvinderne har økonomiske og sociale ressourcer, hvilket er påvist at have betydning for, om de kan beskytte sig mod uønsket graviditet (Rasch 2005: 164).

Tabel B3.4. Beskæftigelseskarakteristika ved grupperne. Antal kvinder i parentes

	I arbejde deltid/ fuldtid	Arbejds- løs	Studerende	Andet	Total
Kondomgruppen	35,4 (103)	6,2 (18)	47,1 (137)	11,3 (33)	100 (291)
Anden eller ingen prævention	36,7 (154)	12,6 (53)	40,7 (171)	10,0 (42)	100 (420)
P-pille gruppen	46,4 (129)	7,9 (22)	37,4 (104)	8,3 (23)	100 (278)

Tabellen viser, at der er forskel på kvindernes beskæftigelse i de tre grupper: Bl.a. er andelen i fuld- eller deltidsarbejde i gruppe 3 ca. en tredjedel (11 procentpoint) større end andelen af personer i gruppe 1, der er i arbejde. Modsat er der relativt flere studerende i gruppe 1 end i gruppe 3. Andelen af arbejdsløse ser ud til at være størst i gruppe 2. Disse forskelle kunne således tyde på, at der er en sammenhæng mellem respondenternes beskæftigelse og deres gruppetilhørsforhold, hvilket bekræftes ved beregning af en svag signifikans.

Igen elaboreres for alder for at tage hensyn til, at noget af den observerede sammenhæng måske skyldes den forskellige aldersprofil i grupperne. Resultatet viser, at der kun forbliver en signifikant sammenhæng mellem beskæftigelse og gruppetilhørsforhold blandt de 15-18-årige kvinder. På denne baggrund kan det konkluderes, at kvindernes beskæftigelse har betydning for deres forhold til prævention, som det kommer til udtryk i de tre klynger hos de 15-18-årige.

Kondomgruppen har den laveste uddannelsesprofil, dvs. der er den højeste andel, der har folkeskolens afgangsprøve som højeste eksamen, mens denne del er mindre i specielt gruppe 3, som har den højeste andel med studentereksamen, HH, HF eller lign, eller en kort videregående uddannelse som højst afsluttede eksamen. Dette stemmer dog godt overens med aldersdifferentieringen i de tre grupper, idet kvinderne i gruppe 1 typisk var 15-18 år, mens kvinderne i gruppe 3 typisk var 19-24 år. Det giver derfor god mening, at der er forskel på højst opnåede eksamen. Elaborerer for alder viser her, at der forbliver en signifikant sammenhæng for de 19-24-årige kvinder.

En lignende analyse udført vedrørende hhv. moderens og faderens højeste uddannelse viste, at der ingen signifikante sammenhænge er mellem forældres uddannelse og kvindernes forhold til prævention.

Opsamlende beskrivelse af grupperne

Ud fra ovenstående klyngeanalyse beskrives nu de tre gruppers dominerende karakteristika både i relation til de øvrige grupper, samt i forhold til den samlede population. Hver af de tre grupper har en profil, der adskiller dem fra hinanden og bl.a. derfor vurderes det som hensigtsmæssigt at arbejde videre med denne gruppeopdeling.

Gruppe 1 - kondomgruppen

Gruppe 1 adskiller sig primært fra de øvrige grupper ved at bestå af kvinder, der:

- er i aldersgruppen 15 og 21 år
- er studerende
- har folkeskolens afgangsprøve som højst afsluttede eksamen (sandsynligvis pga. alder)
- ikke har en fast partner
- ikke tidligere har født børn
- har kondom som sidst anvendte præventionsform
- typisk har anvendt kondom med eller uden problemer ved det samleje, hvor de er blevet gravide
- mener, at anvendelsen af prævention er et fælles ansvar, som man deler med sin partner

Gruppe 2 – anden eller ingen prævention

Gruppe 2 adskiller sig primært fra de øvrige grupper ved at bestå af kvinder, der:

- er i aldersgruppen 19-21 år
- har anvendt p-plaster/p-ring/P-stav/spiral som sidst anvendte præventionsform. En mindre andel har anvendt kondom
- typisk ikke har anvendt prævention ved det samleje, hvor de er blevet gravide
- en større andel end i den samlede population har anvendt p-plaster/p-ring/s-stav/spiral eller andre præventionsformer. En mindre andel har anvendt p-piller og kondom med eller uden komplikationer
- adskiller sig beskæftigelsesmæssigt fra de øvrige klynger ved en større andel af arbejdsløse. (N.B. Der er dog kun tale om en sammenhæng mellem beskæftigelse og klyngetilhørsforhold for de 15-18 årige).
- adskiller sig fra de øvrige klynger ved en større andel der tidligere allerede har født børn

Gruppe 3 – p-pille-gruppen

Gruppe 3 adskiller sig primært fra de andre klynger ved at bestå af kvinder, der:

- er i aldersgruppen 19 - 24 år
- er i arbejde enten fuldtid eller deltid
- har studentereksamen, HH, HF eller lign. som højst afsluttede eksamen
- har en fast partner
- adskiller sig fra klynge 1 ved en større andel, der tidligere har født børn
- P-piller/minipiller som sidst anvendte præventionsform.
- har typisk anvendt p-piller/minipiller med eller uden problemer, ved det samleje, hvor de er blevet gravide
- mener, at anvendelsen af prævention er deres eget ansvar

De grupper, der er dannet oven for beskriver nogle grupperinger af kvinderne i undersøgelsen, som kan være anvendelig til identifikation af målgrupper i forebyggelsen af uønskede graviditeter og provokerede aborter.

Nedenstående tabel viser, hvor stor en andel af kvinderne i de tre grupper, der findes forskellige steder. Tallene kan fungere som uddybning af kvindernes profiler og desuden pege på, hvor det kan overvejes at koncentrere evt. forebyggende aktiviteter.

Tabel B3.5. Andel af kvinderne i hver af grupperne, der er på, eller har opnået et bestemt uddannelsesstrin, bor hjemme eller bor med partner.

	Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 3
	----- % -----		
Går i folkeskole	9,1	4,7	2,1
Går på Gymnasium, HH, HF	17,1	19,4	14,6
Har afsluttet folkeskole som højeste uddannelse	58,5	56,2	47,3
Studentereks, HH, HF som højeste	26,2	24,7	31,9
Er studerende, går i skole	50,0	48,1	54,2
Bor sammen med kæreste/ ægtefælle	24,3	34,8	41,1
Bor hjemme	42,2	24,8	22,9

Tabellen ovenfor omfatter de samlede grupper. Hvis man uddifferentierer i aldersgrupper, går en stor del, omkring halvdelen, af de 15-18-årige kvinder i gruppe 1 og 2 i skole eller gymnasium. Det gælder 49,6 % af de 15-18-årige i gruppe 1, 52 % i gruppe 2, og 33,9 % i gruppe 3. Mht. evt. erhvervsuddannelse, er kvinderne meget spredt, og det er ikke muligt ud fra undersøgelsen at pege på særlige institutioner el.lign., hvor de kan nås.